

אקדמות מילין

הרב אהרן ברקוביץ

ר"מ כיתה יב' ורב קהילת רעות

במסכת אבות פרק ב משנה טז נאמר "אם למדת הרבה, נותנים לך שכר הרבה." ולעומת זאת במס' מנחות פרק יג משנה יא נאמר "אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכון אדם את דעתו לשמים". הסתירה זו עקת?! האם המרבה והממעיט שווים או שיש להרבות בלימוד כדי לקבל שכר רב?

המהר"ל שאל זאת בפירושו על המשנה באבות וחזק את הקושיא מדברי הגמ' במסכת ברכות דף ה: "רבי אלעזר חלש (חלה), על לגביה ר' יוחנן, חזיה דהוה קא בכי רבי אלעזר (ראה את רבי אלעזר בוכה), אמר ליה אמאי קא בכית אי משום תורה דלא אפשת (למדת) שנינו אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשם שמים?" ותיירץ - "דמה שאמר אם למדת תורה הרבה נותנין לך שכר הרבה, היינו בשביל העמל..". ננסה להסביר את דבריו.

רבי ישראל מסלאנט כתב בספרו "אבן ישראל" (דרוש ח), שלכל החכמות ישנם סיבה ומסובב (תוצאה). דהיינו, הסיבה היא לימוד החכמה ויגיעה בה ע"י פעולות שונות, והמסובב הוא השגת החכמה בשלמות. וכך זה גם בתורתנו הקדושה. ככל שנלמד יותר ונעייין בה בעומק ההלכה, נשיג יותר את ידיעתה. אך רבי ישראל מוסיף:

"עם כל זה יש חילוק גדול בין כל החכמות והמלאכות לתורתנו הקדושה. כי כל הדברים העיקר הנכסף לאדם בהם הוא התכלית היינו המסובב, ומי יתן והיה מוצא תכלית המסובב זולת הסיבה היה טוב יותר. ולהיפך אם עמל בחכמה או מלאכה כל ימיו ולא השיג, לא עשה כלום ולשוא היה כל עמלו ויגיעו. מה שאין כן בתורתנו הקדושה שהעיקר הוא הסיבה, דהיינו היגיעה בשלמות, אפילו לא השיג מאומה, עם כל זה נחשב ג"כ שהגיע אל התכלית."

בכל החכמות אין ערך לעמל והיגיעה, העיקר היא התוצאה. מה שאין כן בתורה שעצם היגיעה היא התכלית ועליה יקבל שכרו. חז"ל דורשים על הפסוק "אם בחוקותי תלכו" שתהיו עמלים בתורה. החפץ חיים מסביר בזה את המאמר שאנו אומרים בסיום מסכת, "אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר, הם עמלים ואינם מקבלים שכר".

"אשר לכאורה צריכים הדברים באור. כלום ראית מימך חייט תופר בגד ואינו מקבל תשלום? או כלום אפשר הדבר, שאדם אשר עמל באיזה עסק ולא יבוא על שכרו? אבל הענין הוא כך. בנוהג שבעולם, מי ששכר פועל לתפור לו בגד, והפועל יעמול בזיעת אפיים כל היום וכל הלילה ולא יצליח לתפור את הבגד, כלום יקבל שכרו? הלא לשוטה יחשב, אם יבקש, כי הלא הבעה"ב אל הבגד עיניו נשואות, ואם לא השלים מלאכתו, אף אם יעמול שבוע שלם לא ישלם. כי לא עבור העמל הוא מקבל שכר, אלא על המעשה (תוצאה), ועמל בלי מעשה אין בו תועלת.

לא כן הוא הדבר בלמוד התורה. אנו נצטוינו לעמול בתורה, ככתוב אם בחוקותי תלכו, ובפרוש רבותינו ז"ל, שעל היגיעה הדברים אמורים, ואף אם לא יבין הענין לאשורו, כמו שאמרו ז"ל, גיטין מ"ג ב', אין אדם עומד על דברי תורה אלא א"כ נכשל בהם תחלה, עם כל זאת הוא מקבל שכר על העמל. וזו היא כונת המאמר, אנו "עמלים" ומקבלים שכר, והם "עמלים" ואינם מקבלים שכר על העמל אלא על המלאכה.

אנחנו בישיבה משתדלים להנחיל לתלמידים את יסוד חשיבות העמל. בכל המקצועות ללא עמל קשה להשיג תוצאות. ובלימוד תורה עצם העמל הוא כבר תוצאה עצומה. לכן אנחנו גם מעודדים את התלמידים לכתוב עבודות ומאמרים. חלק מפרי מעשה ידיהם מובאים לפניכם בחוברת זו. נלווים עליהם רבותיהם, הר"מים בישיבה, שגם זיכו אותנו בדברי תורה מחכימים. לכולם התודה והברכה.

חוברת זו היא השלישית במספר. נמצא בחוברת עיסוק בנושאים שונים. מספר מאמרים עוסקים בעניינם של החתולים והכלבים והנלמד מהם. שני מאמרים בחשיבות עניית "אמן" על ברכות וקדיש והדינים הקשורים. שני מאמרים על תרומת איברים, ועוד כהנה וכהנה בתנ"ך במחשבה ובהלכה.

נשלח בזה תודה גדולה לראש הישיבה הרב אפרים זיק שליט"א ולכל הנהלת הישיבה המכוונת ומעודדת ויגעה בכל עת להצלחת התלמידים בלימודיהם, ודואגת למזון הגשמי והרוחני של כלנו. כמו גם להוצאת חוברת זו. תבורכו מן השמים.

נתברך כולנו בדברי חז"ל במסכת ברכות דף יז': "אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו".

אהרן ברקוביץ'
העורך